

دخالت ادیان در علم

توجه کنید

در مجله دانشمند این مطالب را از مقاله ام سانسور کرده اند

دخالت مذهب در کارهای علمی همواره به زیان ادیان بوده و باعث عقب افتادگی جوامع مربوطه گردیده است. عقب ماندگی جهان اسلام بعد از چهار قرن شکوفایی در علم و فلسفه و عرضه کردن هزاران دانشمند چون خیام، ابوریحان، خوارزمی، ابوعلی سینا، رازی، فارابی و . . . به دلیل نفی فلسفه دنیایی از طرف برخی از علمای اسلام نظیر امام محمد غزالی و بسیاری دیگر از این قبیل افراد است. نکات محوری حمله غزالی این بود که فیلسوفان تفسیر اشتباهی از نسبت میان خدا و جهان ارائه داده اند. به همین دلیل ابو علی سینا و فارابی را ملحد می خواند و عمل آنها را خطا می دانست و فلسفه الهی را به فلسفه دنیوی ترجیح می داد. ابن رشد هم در این مورد از غزالی انتقاد می کند.

"به گزارش خبرنگار مهر، یکی از بحثهای مهم در فلسفه اسلامی نسبت میان خدا و جهان است. ابن رشد هم به این بحث مهم وارد شده است. او در کتاب تهافت¹ التهافت که جوابی است به کتاب تهافت الفلاسفه غزالی به این موضوع می پردازد. غزالی در کتاب خود دو مشکل مهم را در باب فیلسوفان اسلامی پررنگ می کند. مشکل اول کاربرد اشتباه ابزارهای فلسفی است. یعنی استدلالهای این فیلسوفان از معیارهای معتبر فلسفی که خود فلسفه مشخص می کند تبعیت نمی کنند. مشکل دیگر نیز این است که نتایج حاصل از کار فلسفی آنان با آموزه های اسلامی در تعارض قرار گرفته است. این در حالی است که فیلسوفان می خواهند اینگونه وانمود کنند که فلسفه موید آموزه های اسلامی است.

---

¹ تهافت یعنی لغزش و یا رویهم ریختن

غزالی تقریرهای درست استدلال های فلسفی را ارائه کرد و سعی نمود آنها را ابطال کند. او در این راستا از همان اصول فلسفی ای استفاده کرد که مخالفانش به کار می گرفتند. او استدلال کرد که هرچند فیلسوفان می خواهند اثبات کنند که فلسفه صرفاً یک ابزار تحلیل پیشرفته از طبیعت واقعیت است که این ابزار در دسترس مسلمانان عادی نیست آنها تصوری از خدا، زندگی بعد از مرگ و خلقت را زیر نقاب این ایده فلسفی ارائه و ترویج کرده اند. غزالی در این راستا بسی به آرای فارابی و ابن سینا و به ویژه آثار ابن سینا توجه داشت. ابن رشد، اما تصور می کرد هرچند سمت و سوی مخالفت غزالی این دو نفر هستند، اما او با کل فلسفه به مخالفت پرداخته است. به این جهت در صدد دفاع از فلسفه برآمد.^۲

تصور کنید اگر افرادی چون امام محمد غزالی ها مانع پیشرفت فلسفه نمی شدند، تمام پیشرفت های کنونی دنیا احتمالاً از شرق بر می خواست و آن هم هفتصد سال قبل از قرن نوزدهم.

---

(2) خبر گزاری مهر 17 اردیبهشت 1386 (حکمت ابن رشد و نسبت جهان و خدا).